

mgr Ewa Bobin

Katedra Prawa Międzynarodowego i Europejskiego

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii, UWr

Odeśłanie prejudycjalne

ODESŁANIE PREJUDYCJALNE

Artykuł 267 TFUE

Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym:

a) o wykładni Traktatów;

b) o ważności i wykładni aktów przyjętych przez instytucje, organy lub jednostki organizacyjne Unii;

*W przypadku gdy pytanie z tym związane jest podniesione przed sądem jednego z Państw Członkowskich, **sąd ten może**, jeśli uzna, że decyzja w tej kwestii jest niezbędna do wydania wyroku, zwrócić się do Trybunału z wnioskiem o rozpatrzenie tego pytania.*

*W przypadku gdy takie pytanie jest podniesione w sprawie zawistej przed sądem krajowym, którego orzeczenia nie podlegają zaskarżeniu według prawa wewnętrznego, **sąd ten jest zobowiązany** wnieść sprawę do Trybunału.*

*Jeżeli takie pytanie jest podniesione w sprawie zawistej przed sądem krajowym **dotyczącej osoby pozbawionej wolności**, Trybunał stanowi w jak najkrótszym terminie.*

Pytanie prejudycjalne i orzeczenie prejudycjalne – cel procedury

---

- ❖ Procedura prejudycjalna ma na celu zapewnienie **jednolitości** stosowania prawa Unii i **efektywności** tego prawa w porządkach krajowych Państw Członkowskich.
- ❖ Istota procedury prejudycjalnej polega na współpracy między sądami krajowymi a Trybunałem w celu zapobiegania pojawiania się rozbieżności w orzecznictwie wewnątrz UE, w kwestiach będących **w zakresie** prawa unijnego.

Jaki organ TSUE jest właściwy do orzekania w trybie prejudycjalnym?

❖ Zgodnie ze przepisami Traktatów (TFUE oraz Statutem TSUE) właściwym organem sądowym TSUE do rozpatrywania pytań prejudycjalnych jest

Trybunał Sprawiedliwości.

❖ Właściwość **Sądu** w tym zakresie może zostać określona poprzez przepisy Statutu TSUE, które na chwilę obecną nie wskazują dziedziny prawa, w której Sąd mogły orzekać.

❖ Zasada wyłącznej kompetencji TSUE (Trybunału Sprawiedliwości) w tym trybie.

Jaki jest przedmiot odesłania prejudycjalnego?

- ❖ Rola TS - dokonywanie wykładni prawa Unii lub orzekanie w przedmiocie jego ważności.
- ❖ Przedmiotem pytania prejudycjalnego może być:
  - **wykładnia** prawa pierwotnego UE;
  - oraz **wykładnia i ważność** prawa pochodnego (akty instytucji, organów i jednostek org. Unii);
  - w tym również **wykładnia** umów międzynarodowych.

-
- ❖ Trybunał Sprawiedliwości nigdy **nie orzeka o stanie faktycznym** sprawy zawistej przed sądem krajowym.
  - ❖ Trybunał nie orzeka **w kwestii wykładni i ważności przepisów prawa krajowego** ani umów zawieranych przez PC.
  - ❖ Trybunał nie jest właściwy do udzielania odpowiedzi na pytanie prej. pochodzące od sądu nowego państwa członkowskiego i dotyczące wykładni prawa Unii, jeżeli **okoliczności faktyczne sporu przed sądem krajowym miały miejsce przed przystąpieniem państwa do UE** (zasada *lex retro non agit*).

Jak interpretować pojęcie „sądu jednego z Państw Członkowskich”?

- ❖ Sąd – pojęcie sądu jest interpretowane przez Trybunał jako **autonomiczne pojęcie prawa Unii Europejskiej**.
- ❖ Trybunał bierze przy tym pod uwagę takie kryteria, jak:
  - ustawowa podstawa działania organu, który skierował wniosek,
  - stały charakter tego organu,
  - obligatoryjny charakter jego jurysdykcji,
  - rozstrzygnięcie sporu między stronami,
  - kontradyktoryjność postępowania przed nim,
  - wiązący charakter jego orzeczeń,
  - orzekanie przez ten organ na podstawie przepisów prawa,
  - oraz jego niezależność.

Kiedy Sąd może, a kiedy musi zadać pytanie prejudycjalne?

Fakultatywność, uprawnienie	Obligatoryjność, obowiązek
Art. 267 TFUE, akapit drugi	Art. 267 TFUE, akapit trzeci
Sąd może, ale nie musi złożyć wniosku o rozpatrzenie pytania prejudycjalnego.	Sąd musi złożyć wniosek o rozpatrzenie pytania prejudycjalnego, ponieważ jego orzeczenie nie podlega zaskarżeniu.
	Jakich sądów krajowych dotyczy w/w obowiązek?
	Czy są wyjątki od w/w obowiązku? Doktryna <i>acte éclairé</i> Doktryna <i>acte clair</i>

Jakie są przesłanki złożenia przez sąd krajowy wniosku z pytaniem prej.?

- ❖ Zaistnienie **realnego sporu między stronami** postępowania głównego przed sądem krajowym, który dotyczy prawa unijnego;
- ❖ Powzięcie przez sąd krajowy **racjonalnych wątpliwości** co do sposobu rozumienia lub zakresu zastosowania normy unijnej, w sytuacji:
  1. Wystąpienia przed sądem krajowym **nowego zagadnienia interpretacyjnego**, które ma generalne znaczenie dla jednolitego stosowania prawa Unii
  2. Gdy istniejące orzecznictwo wydaje się nie dostarczać wyjaśnień koniecznych w świetle nowych ram prawnych lub nowych okoliczności faktycznych
  3. Gdy interpretacja normy unijnej stanowi **istotny element, niezbędny** w celu wydania orzeczenia przez sąd krajowy.

Czy TS może odmówić odpowiedzi na zadane pytanie prej.?

- ❖ Spr. C-83/91 Meilicke – **pytanie ogólne, hipotetyczne**;
- ❖ Spr. 104/79 Foglia v. Novello – **spór sztucznie wywołany**, strony w drodze porozumienia sformułowały wniosek;
- ❖ **Nie przedstawienie** przez sąd krajowy Trybunałowi **faktograficznego lub prawnego materiału** koniecznego do udzielenia użytecznej odpowiedzi na zadane pytanie;
- ❖ **Brak związku** wykładni prawa unijnego z przedmiotem sporu przed sądem krajowym;
- ❖ **Wniosek oczywiście nieistotny, niezrozumiały, niedorzeczny.**

Trybunał nie ma obowiązku udzielenia odpowiedzi na wszystkie pytania przedstawione mu, ani zachowania ich kolejności!

Kiedy sąd krajowy powinien złożyć wniosek z pytaniem prej.?

Pkt 12-13 Zaleceń dla sądów krajowych dotyczących składania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym:

*Ze względu na to, że wniosek będzie stanowił podstawę postępowania przed Trybunałem, oraz że Trybunał powinien dysponować wszelkimi danymi umożliwiającymi mu zarówno zweryfikowanie jego właściwości do udzielenia odpowiedzi na zadane pytania, jak również – w wypadku potwierdzenia tej właściwości – udzielenie użytecznej odpowiedzi na te pytania, konieczne jest, aby **decyzja o odesłaniu prejudycjalnym została podjęta na takim etapie postępowania, na którym sąd odsyłający jest w stanie wystarczająco dokładnie określić ramy prawne i faktyczne sprawy w postępowaniu głównym, jak również kwestie prawne, których sprawa ta dotyczy.** W celu zapewnienia prawidłowego przebiegu postępowania może się również okazać pożądane, by odesłanie prejudycjalne nastąpiło po przeprowadzeniu kontradyktoryjnej debaty.*

Jakie są tryby postępowania przed TS w zakresie postępowania ws odesłań prej.?

---

1. Zwyczajny tryb prejudycjalny
2. Uproszczony tryb prejudycjalny
3. Tryb pierwszej kolejności
4. Przyspieszony tryb prejudycjalny
5. Pilny Tryb prejudycjalny

Jakie są skutki orzeczeń TS w zakresie odesłań prejudycjalnych?

- ❖ Wiąże sąd krajowy sprawie, w której zwrócił się on z pytaniem do TS, jak również inne sądy rozpatrujące tę sprawę w dalszym toku instancji;
- ❖ Ma jednak poniekąd skutek *erga omnes* (doktryna *acte éclairé*);
- ❖ Interpretacja danego przepisu z mocą wsteczną;
- ❖ Implikuje zwrot należnych świadczeń oraz (ewentualnie) odszkodowanie od państwa;
- ❖ W przypadku, w którym TS orzekłby o nieważności aktu z art. 266 TfUE, instytucja/ organ/ jednostka organizacyjna UE, która ów akt przyjęła, jest zobowiązana do podjęcia środków zapewniających wykonanie orzeczenia.

Orzeczenie TS stwierdzające nieważność aktu prawa UE ma wyłącznie skutek *inter partes!!!*

Statystyki dot. wniosków o rozpatrzenie pytania prejudycjalnego

---

Pytania prejudycjalne z Polski (do grudnia 2015 r.) – łącznie 89 wniosków

2005	1
2006	2
2007	7
2008	4
2009	10
2010	8
2011	11
2012	6
2013	11
2014	14
2015	15

2015 rok

Polska 15 pytań,

Zjednoczone Królestwo – 16,

Francja – 25,

Belgia - 32,

Hiszpania – 36,

Holandia – 40,

Włochy – 47,

Niemcy – 79.

Polska – 89 pytań prejudycjalnych do 2015 r.

Rodzaj Sądu	Ilość pytań:
Trybunał Konstytucyjny	1
Sąd Najwyższy	13
Naczelny Sąd Administracyjny	32
Inne sądy (poniżej):	43, w tym:
Wojewódzki Sąd Administracyjny	17
Krajowa Izba Odwoławcza	3
Sądy Powszechne	23

Skąd tak mała liczba składanych wniosków z pytaniami prejudycjalnymi?

- a) Nie wiadomo jak? – kwestie merytoryczne i formalne
- b) Obawa sędziów przed odrzuceniem wniosku.
- c) Brak wniosków stron o skierowanie wniosku z pytaniem prejudycjalnym do TSUE (zaledwie 4 %).

Źródło statystyk: www.curia.eu

Opracowanie statystyk: dr hab Agnieszka Frąckowiak-Adamska

Wybrane kwestie proceduralne w odniesieniu do odesłania prej.

---

1. Postępowanie w ramach odesłania prejudycjalnego jest **wolne od opłat**, TS nie rozstrzyga o kosztach stron w postępowaniu głównym.
2. Możliwość złożenia przez stronę (postępowania głównego) wniosku o przyznanie **pomocy prawnej** (głównie koszty reprezentacji).
3. Brak możliwości złożenia wniosku o przystąpienie do sprawy w charakterze interwenienta
4. **Po wydaniu orzeczenia** prejudycjalnego
  - ❖ Jest możliwość jego sprostowania
  - ❖ Nie ma możliwości złożenia wniosku o wykładnię takich orzeczeń
5. **Wznowienie postępowania** w przypadku wykrycia nieznanych wcześniej okoliczności faktycznych **jest niemożliwe**

**URPOSZCZONY SCHEMAT PROCEDURY
W RAMACH ODESŁANIA
PREJUDYCJALNEGO**

1. Zaistnienie realnego sporu między stronami postępowania głównego przed sądem krajowym, który dotyczy prawa unijnego

2. **Postanowienie** sądu krajowego ws. wniosku o rozpatrzenie pytania prejudycjalnego (i jednoczesne **zawieszenie** postępowania krajowego)

3. Sporządzenie i złożenie wniosku w TSUE

4. **Tłumaczenie wniosku** na pozostałe języki urzędowe Unii Europejskiej

5. Wyznaczenie: sędziego sprawozdawcy, sprawozdawcy pomocniczego (ewentualnie), Rzecznika Generalnego

6. **Publikacja przez Sekretarza TS komunikatu** zawierającego pytania prejudycjalne w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej (seria C)

7. Doręczenie stronom w postępowaniu przed sądem krajowym, państwom członkowskim, instytucjom Unii, państwom EOG i Urzędowi Nadzoru EFTA
zawiadomienia przez Sekretarza TS

8. **Przedłożenie TS pisemnych uwag w/w podmiotów na piśmie**

9. Wyznaczenie przez Prezesa TS daty **przedstawienia przez sędziego sprawozdawcę**, na zgromadzeniu ogólnym Trybunału **sprawozdania wstępnego** – sędzia spr. przygotowuje sprawozdanie wstępne

10. **Zgromadzenie ogólne sędziów i rzeczników generalnych** i przedstawienie przez sędziego sprawozdawcy sprawozdania wstępnego

11. **Przydzielenie sprawy składowi orzekającemu**

[12. Środki dowodowe]

**[13. Otwarcie posiedzenia przez przewodniczącego składu orzekającego
(prezes izby) → Rozprawa → Zamknięcie rozprawy]**

[14. Przedstawienie opinii przez Rzecznika Generalnego]

15. Niejawna narada sędziów

16. Wydanie przez TS orzeczenia prejudycjalnego (wyrok/ postanowienie)

**WNIOSEK SĄDU KRAJOWEGO O
WYDANIE ORZECZENIA
PREJUDYCJALNEGO**

Wiadomości podstawowe

- ❖ *Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym* składać może wyłącznie **sąd krajowy** (autor wniosku).
- ❖ Decyzja sądu krajowego o zawieszeniu postępowania głównego i wydaniu postanowienia o przestanie *wniosku* może zostać podjęta:
  - ❖ „z urzędu” – przez sąd krajowy;
  - ❖ Na wniosek jednej ze stron głównych w postępowaniu.
- ❖ ALE – to sąd krajowy ponosi odpowiedzialność za mające zapaść orzeczenie sądowe!
- ❖ *„Decyzja o odesłaniu prejudycjalnym została podjęta na takim etapie postępowania, na którym sąd odsyłający jest w stanie wystarczająco dokładnie określić ramy prawne i faktyczne sprawy w postępowaniu głównym, jak również kwestie prawne, których sprawa ta dotyczy.”*
- ❖ **Możliwość przeprowadzenia kontradyktoryjnej debaty przed złożeniem wniosku**

Sposób sporządzenia i wniesienia do TSUE wniosku o wydanie orzeczenia prejudycjalnego regulują przede wszystkim:

Zalecenia dla sądów krajowych dotyczące składania wniosków o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym (2016/C 439/01)

Przedmiot wniosku

- ❖ Zaistnienie sporu pomiędzy stronami w postępowaniu przed sądem krajowym, który jest w **zakresie prawa UE** (prawo UE MUSI mieć zastosowanie w postępowaniu głównym)
- ❖ Problem wykładni lub ważności w/w przepisu prawa UE
- ❖ **WAŻNE!** Sąd krajowy nie może się powoływać wyłącznie na kwestię wykładni Karty Praw Podstawowych! Dlaczego? (pkt 10 Zaleceń)

Forma wniosku

- ❖ Dowolna forma przewidziana przez prawo krajowe dla kwestii incydentalnych.
- ❖ W Polsce – postanowienie.
- ❖ Zredagowanie wniosku w *sposób prosty, jasny i precyzyjny, bez zbędnych elementów*. (kwestia jego przetłumaczenia i dostarczenia go innym podmiotom z art. 23).
- ❖ Dokument nieprzekraczający **10 stron!**

Zawartość wniosku (obligatoryjna)

Wniosek powinien OBLIGATORYJNIE zawierać:

- ❖ **Sformułowanie pytania/ pytań** skierowanych do Trybunału,
- ❖ Zwięzłe **omówienie przedmiotu sporu** oraz **istotnych okoliczności faktycznych** sprawy,
- ❖ **Treść przepisów krajowych** mogących mieć zastosowanie w sprawie,
- ❖ Wskazanie istotnego dla sprawy **orzecznictwa sądów krajowych**,
- ❖ Omówienie powodów, dla których sąd krajowy powziął wątpliwości w kwestii wykładni lub ważności przepisów prawa UE i ich związku z przepisami prawa krajowego (**precyzyjne wskazanie treści przepisów prawa UE**),
- ❖ Krótkie **omówienie argumentów stron** w postępowaniu (fakultatywnie).

Brak jednego z w/w elementów: odrzucenie wniosku jako niedopuszczalny lub uznanie się przez TS jako niewłaściwy w sprawie.

Sformułowanie pytania/ pytań prejudycjalnych

- ❖ W odrębnej i jasno oznaczonej części postanowienia odsyłającego (na początku lub na końcu dokumentu),
- ❖ Powinno być zrozumiałe same w sobie, bez konieczności odwoływania się do uzasadnienia wniosku,
- ❖ Powinno być zredagowane w taki sposób, aby można było na nie odpowiedzieć „tak” lub „nie”,
- ❖ Przykład: *czy dany przepis X prawa unijnego zezwala (zakazuje) Y (podaje się, co wynika z przepisu krajowego),*
- ❖ Możliwość zadania kilku pytań, a nawet ponownego zadania pytania,
- ❖ Sąd odsyłający przedstawia **własne stanowisko** (jako autor wniosku) **co do odpowiedzi, jakiej należałoby udzielić na postawione pytanie.**

Elementy wniosku (check list)

- Pytanie prejudycjalne;
- Dokładne oznaczenie sądu odsyłającego, izby lub składu orzekającego oraz kompletne dane kontaktowe sądu;
- Określenie stron w postępowaniu głównym i ich reprezentantów (adres pocztowy, telefon, faks, adres poczty elektronicznej);
- Przedmiot sporu w postępowaniu głównym i istotne okoliczności faktyczne (w tym argumenty stron);
- Właściwe przepisy prawne + orzecznictwo (dot. PC i UE);
- Uzasadnienie odesłania;
- Ewentualna konieczność szczególnego traktowania (utajnienie tożsamości, pilność).

Sposób cytowania

Powołując właściwe przepisy prawne (krajowe i UE) lub orzeczenia, należy pamiętać o:

- Tytuł aktu prawnego;
- Dokładnym przedstawieniem treści przepisów;
- Miejscu ich publikacji;
- Numerze ECLI.

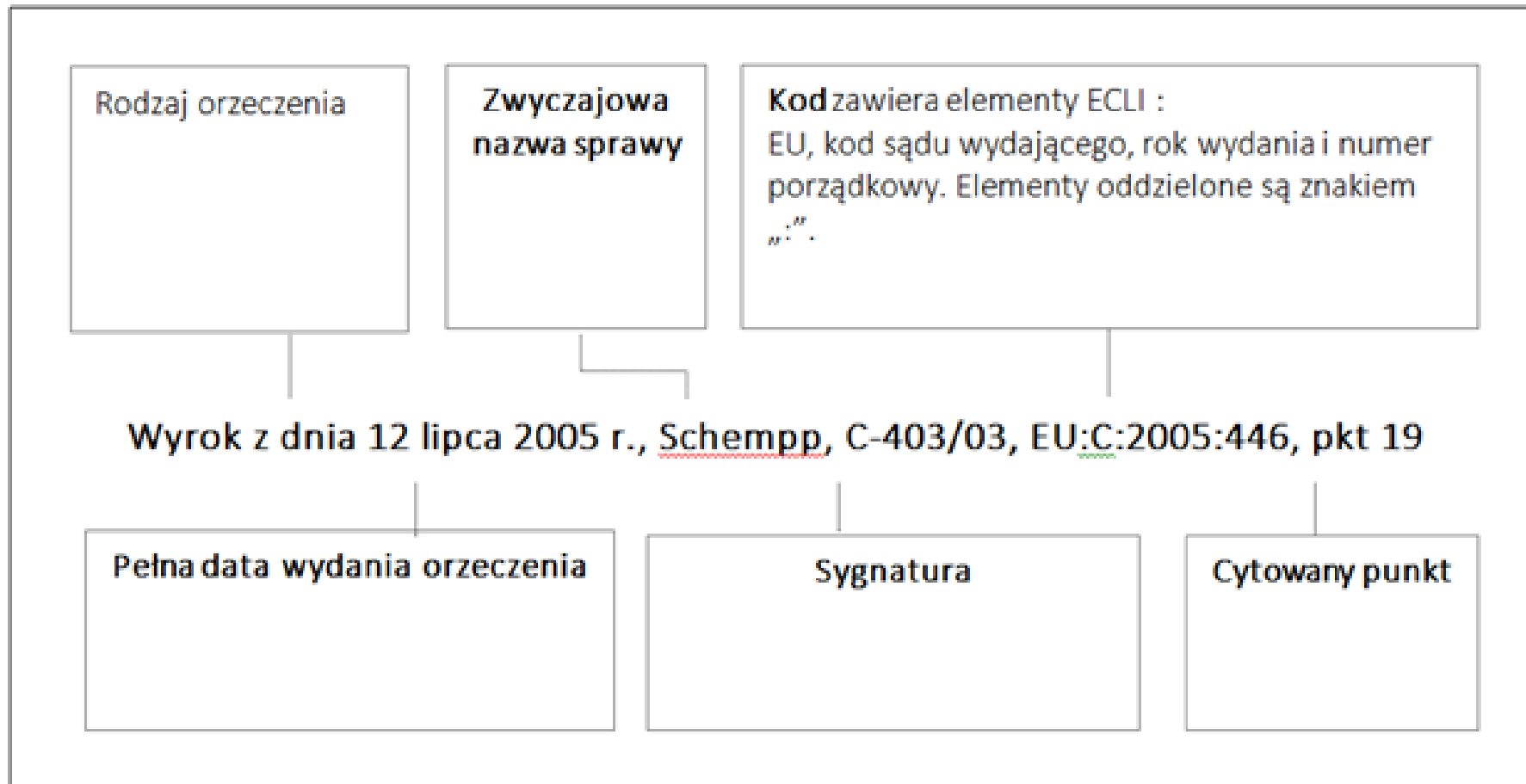
Numer ECLI (European Case Law Identifier) – Europejska Sygnatura Orzecznictwa

---

- ❖ Sygnatura ta służy do odsyłania w jednoznaczny sposób do orzecznictwa sądów krajowych i europejskich.
- ❖ Ma ułatwiać przeszukiwanie i cytowanie orzecznictwa Unii Europejskiej.
- ❖ Na sygnaturę ECLI składają się - poza prefiksem „ECLI” - cztery elementy:
  - nazwa „**ECLI**”, by zidentyfikować ją jako europejską sygnaturę orzecznictwa;
  - kod państwa członkowskiego, z którego pochodzi dane orzecznictwo lub też - Unii Europejskiej w przypadku orzeczeń wydanych przez jej sądy (**EU**);
  - skrót odpowiadający sądowi, który wydał dane orzeczenie (**C, T, F**);
  - **rok jego wydania**;
  - **numer porządkowy** zawierający do 25 znaków alfanumerycznych w wybranym przez poszczególne państwa członkowskie czy też dany ponadnarodowy sąd formacie. Ten numer porządkowy nie może zawierać żadnych znaków interpunkcyjnych oprócz znaków kropki („.”) i dwukropka („:”), ten ostatni znak oddziela poszczególne części sygnatury ECLI.

<http://tiny.pl/gp8lp>

Sporządzenie wniosku – wymogi redakcyjne

- ❖ Postać maszynopisu, biały papier bez linii, format A4, drukowanie na jednej stronie;
- ❖ Tekst fontem TNR, Courier lub Arial, wielkość 12 pkt (tekst główny) i 10 pkt (przypisy dolne);
- ❖ Odstępy 1,5 wiersza;
- ❖ Marginesy poziome i pionowe 2,5 cm;
- ❖ Numeracja stron i poszczególnych ustępów wniosku w porządku rosnącym;
- ❖ Podpis wniosku i opatrzenie go datą,
- ❖ Zaadresowanie na: Sekretariat TS, rue du Fort Niedergrünewald, 2925 Luxembourg, LUKSEMBURG.

Załączniki do wniosku

- ❖ Nie są tłumaczone na inne języki (tylko język postępowania);
- ❖ Np. dokładne dane teleadresowe stron w post. głównym i ich przedstawicieli, akta sprawy (lub ich kopia);

Utajnienie tożsamości lub innych danych osobowych

- ❖ Kwestia ta należy do sądu odsyłającego.
- ❖ Jeżeli zostanie uznane to za niezbędne, sąd we *wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym* „utajnia” określone dane lub tożsamości osób lub podmiotów, których dotyczy postępowanie główne. Sąd krajowy przesyła 2 wersje wniosku (utajnioną i pełną).
- ❖ **Ewentualnie:** utajnienie danych lub tożsamości po wpłynięciu *wniosku* do TS:
  - ❖ Z urzędu (przez TS)
  - ❖ Na wniosek sądu odsyłającego
  - ❖ Na wniosek strony w postępowaniu głównym.

Sąd krajowy w trakcie postępowania prejudycjalnego

Sąd krajowy powinien **w jak najkrótszym terminie:**

- ❖ Poinformować TS o wszelkich zdarzeniach procesowych mogących mieć wpływ na postępowanie prejudycjalne toczące się przed Trybunałem (spór przed sądem krajowym musi być faktycznie zawisły!), np.
  - ❖ Cofnięciu powództwa,
  - ❖ Ugodowym załatwieniu sporu,
  - ❖ Innym zdarzeniu prowadzącym do zakończenia postępowania.
- ❖ Poinformować TS o orzeczeniu (innego) sądu krajowego wydanego w odpowiedzi na zaskarżenie postanowienia sądu krajowego zawierającego *wniosek o wydanie orzeczenia prejudycjalnego* i jego skutkach prawnych.

Komunikacja między TS a sądem krajowym

Pkt 28 i 29 Zaleceń:

Przez cały czas trwania postępowania sekretariat Trybunału pozostaje w kontakcie z sądem odsyłającym i przekazuje mu odpisy wszystkich pism procesowych oraz, w stosownym wypadku, wezwania do dokonania uściśleń lub udzielenia wyjaśnień, które są uważane za konieczne do udzielenia użytecznej odpowiedzi przez Trybunał na pytania zadane przez ten sąd.

Po zakończeniu postępowania sekretariat przekazuje orzeczenie Trybunału sądowi odsyłającemu, który powinien poinformować Trybunał o dalszym przebiegu toczącego się przed nim postępowania oraz przestać mu odpis orzeczenia kończącego postępowanie główne.

Czy strona może złożyć wniosek o wydanie orzeczenia prejudycjalnego do TS?

- ❖ **Strona nie może samodzielnie zadać pytania prejudycjalnego.** Nie został przewidziany środek krajowy prowadzący do nakłonięcia sądu do wystąpienia z pytaniem prejudycjalnym.
- ❖ Strona może nieformalnie nakłonić sąd do sformułowania pytania, przedkładając pismo procesowe, w którym wyjaśni potrzebę postawienia pytania, bądź przedstawi jego projekt. Jeśli strona przekona sąd o potrzebie zadania pytania, korzyści dla niej w postępowaniu krajowym będą ogromne, ponieważ niekorzystny obrót sprawy może ulec diametralnej zmianie.

Memoriał – wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym

---

Jesteś sędzią Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Podczas sprawy zawistej przed składem orzekającym, którego jesteś przewodniczącym, pełnomocnik strony skarżącej powołał się na przepisy prawa unijnego. W celu wydania odpowiedniego wyroku, który będzie zgodny z prawem UE, decydujesz się przygotować wniosek o wydanie orzeczenia prejudycjalnego do TSUE.

- ❖ Pamiętaj, że wniosek musi być w 100% obiektywny.

Dziękuję za uwagę.
